

NETAISYKLINGI JUNGINIAI SU DĖMENIU *KRIPTO*: REIKŠMĖS IR TEIKTINI ATITIKMENYS

Santrauka

Šiame straipsnyje pagal sandarą, reikšmes bei taisyklingus atitikmenis nagrinėjami junginiai su dėmeniu *kripto*. Medžiaga imta iš naujienų portalų, specialių kriptografinės valiutos skirtų svetainių, tinklaraščių, socialinių tinklų. Duomenys rinkti naudojantis *Google* paieškos sistema – junginių ieškota lietuviškuose tekstuose pagal dėmenį *kripto* ir kitus asociacinius derinius. Iš viso analizuojama apie penkios dešimtys junginių.

Junginiai su dėmeniu *kripto* yra dėl kitų kalbų įtakos atsiradę frazeologiški bei sudėtinių terminų ypatybėmis pasižymintys junginiai, įvardijantys sparčiai besiplečiančios kriptografinių valiutų srities realijas: skaitmeninį turtą, ekonomikos reiškinius, veiklą, veiksmus, būsenas ir asmenis, pvz.: *kripto valiuta*, *kripto rinka*, *kripto verslas*, *kripto kasyba*, *kripto manija*, *kripto bendruomenė*.

Didžiosios nagrinėjamų junginių dalies pagrindiniais dėmenimis eina įprasti ekonomikos arba kriptografinių valiutų srities terminai. Nedidelė nagrinėjamų terminų dalis daugiau atlieka stilistinę funkciją, pvz.: *kripto žvaigždė*, *kripto lošimas*, *kripto milijonierius*.

Dėmuo *kripto* kaip savarankiškas vienetas nevartotinas ir gali eiti tik dūrinių sandu. Siekiant aiškumo daugeliu atvejų dėmuo *kripto* keistinas sudėtiniu junginiu *kriptografinių valiutų*, pvz.: *kriptografinių valiutų rinka*, *kriptografinių valiutų verslas*. Tačiau vartosenoje aiškūs ir tiksliai sąvokas atskleidžiantys ilgesni junginiai yra reti.

Plačiojoje vartosenoje vyrauja trumpesni junginiai su priklausomuoju dėmeniu *kriptovaliutų*, pvz.: *kriptovaliutų kursas*. Nors junginiai su šiuo dėmeniu nėra visai tikslūs, jie nurodo daugiau sąvokų požymių nei dūriniai su sandu *kripto*.

Kriptografinių valiutų terminija ir leksika yra metaforiška, tad siekiant aiškumo vartotini junginiai su nemetaforiniais pagrindiniais dėmenimis, pvz.: *kriptografinių valiutų gavyba*. Tačiau

junginiai su nemetaforiškais dėmenimis yra gerokai ilgesni ir vartosenoje dėl nepatogumo yra reti.

Mokslinio, mokslinio populiarinamojo stiliaus ar administracinio stiliaus tekstuose daugeliu atvejų vartotini ilgesni ir tikslesni terminai su priklausomaisiais dėmenimis *kriptografinių valiutų*. Plačiojoje vartosenoje teiktini atitikmenys vargiai tikėtini. Laisvesnio stiliaus tekstuose trumpesni junginiai su priklausomuoju dėmeniu *kriptovaliutų* yra neišvengtini.

ESMINIAI ŽODŽIAI: *kripto*, kriptografinės valiutos, junginiai, terminai, vertiniai.

ROBERTAS STUNŽINAS

Lietuvių kalbos institutas

P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

robertas.stunzinas@lki.lt